

AMSTERDAMSCH E BANKIERS EN DE WEST IN DE 18e EEUW

DOOR

C. K. KESLER

Na den vrede van Utrecht in 1713 begint onze vaderlandsche geschiedenis een geheel anderen aanblik te vertoonen dan in voorafgaande tijdperken. Terwijl de geschiedenis van de 17e eeuw doet denken aan een bruisenden stroom, die opzijde dringt, wat hem in den weg komt, wekt die van de 18e de voorstelling op van dienzelfden stroom, die het vlakke land bereikt heeft en kalm voortvloeit, niet om de zee te bereiken, maar om in den Franschen tijd dood te loopen in een poel, waaruit geen uitweg mogelijk scheen. Meer dan een eeuw had de Republiek zich ingespannen, eerst om een plaats in te nemen te midden der mogendheden van Europa, daarna om die te behouden en om de veroverde positie te verbeteren. Haast boven hare krachten was die inspanning tijdens den negenjarigen en den Spaanschen successie-oorlog geweest; nu meende zij recht te hebben op rust, meende de nakomeling den tijd gekomen, om te genieten van wat de voorvaderen in harden strijd veroverd hadden. Bloei van den handel was en bleef de voornaamste zorg van den Nederlandschen koopman, weldra niet meer in de eerste plaats de goederenhandel waarmede wel geen fabelachtige, maar toch vrij zekere winsten te behalen waren, maar vooral de geldhandel, die sneller tot rijkdom, maar ook vaak tot geheelen ondergang voerde. In de 17e eeuw waren de zonen en kleinzonen van de winkeliers van het begin der eeuw opgeklommen tot groothandelaars, die belangen hadden in Oost en West, hadden zich ook toegang weten te verschaffen tot de kringen der magistratuur. Zich daar

te handhaven en een waardige plaats blijvend in te nemen, eischte rijkdom, maakte het ook wenschelijk, maatregelen te nemen, om te zorgen, dat de eenmaal ingenomen plaats in handel en bestuur voor de nakomeling-schap behouden kon blijven. Vandaar de zucht tot speculatie, die den eenmaal zoo voorzichtigen koopman aangreep, de pracht en weelde der huizen en hofsteden, vandaar ook de contracten van correspondentie, waardoor het bekleeden van voordeelige ambten aan enkele families gewaarborgd bleef.

Het uitblijven van groote oorlogen gedurende het eerste gedeelte der eeuw schiep weldra een ongekenden toestand van welvaart in de Republiek en vooral te Amsterdam was een groote ruimte van geld, waarvoor op velerlei wijze belegging gezocht werd. Spoedig zag men Amsterdamsche bankiers optreden als geldschieters van vorsten en kwistig kapitalen te hunner beschikking stellen. Ook voor de West, vooral voor Suriname was op ruime schaal geld ter beschikking en ook hier waren het vooral Amsterdamsche bankiers, die het verschaften. Amsterdam toch was het in de eerste plaats, dat belang had bij de zaken der Westindische Compagnie en van de Geocrooide Societeit. Iedere familie, die een of meer leden in de vroedschap had, had er ook wel, die of Bewindhebber der Compagnie of Directeur der Societeit waren, of was althans betrokken in de zaken, die door een der beide handelslichamen gedaan werden. Zoo werd feitelijk Suriname in de 18e eeuw een kolonie van Amsterdam en het werd dat vooral, toen in 1770 Burgemeesters ertoe overgingen, van Simon Boas, gemachtigde van den Baron van Aerssen, diens aandeel in de kolonie voor f700.000 over te nemen. In 1751 nam de stad voor een bedrag van f 30.000 deel in de hierna vermelde leening-Deutz ten behoeve van Surinaamsche plantages en in 1778 werd door Gecommitteerden der Stad in de Societeit van Suriname een voorstel aan Burgemeesters gedaan, haar nu rechtstreeks voor dit doel gelden te doen voorschieten. De zaken gingen in Suriname toen echter al minder goed, waarom het voorstel niet in de Vroedschap ter bespreking gebracht werd,